

Téma: Rozvoj kognitivních funkcí dětí v předškolním a mladším školním věku.

Problém: Pravidelné a systematické čtení rodičů (zákoných zástupců) svému dítěti (svým dětem).

Hlavní výzkumná otázka: Kolik procent ze všech dotázaných rodičů (zákoných zástupců) čte svému dítěti (svým dětem) minimálně 20 minut denně?

Poznámka: Pro tento výzkum se „rodiči“ myslí jak rodiče, tak zákonní zástupci dítěte.

Vedlejší výzkumná otázka:

Jaké procento rodičů považuje pravidelné čtení svým dětem za nezbytné?

Vedlejší výzkumná otázka:

Kolik procent rodičů kupuje svému dítěti knížku nejméně 2x ročně?

Vedlejší výzkumná otázka:

Jaké konkrétní knižní tituly jsou mezi dětmi nejoblíbenější?

V České republice vznikl projekt s názvem „Celé Česko čte dětem“. Zakladatelkou a ředitelkou tohoto projektu je Mgr. Eva Katrušáková. Projekt je pod záštitou Ministerstva kultury České republiky, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Dětského fondu OSN–UNICEF a pod osobní záštitou Václava Havla (<http://www.mzk.cz/region/biblioterapie/katrusakova_cele_cesko_cte_detem.pdf>, [cit. 25.05.2010]). Do tohoto projektu se zapojilo mnoho veřejně známých osob, například: Richard Krajčo, Ondřej Vetchý, Saša Rašilov, Michal Viewegh, a další. Tito lidé čtou dětem v různých obcích, školách i v nemocnicích. Pro podporu osvětové činnosti jsou pořádány i konference na různých místech (tamtéž).

Cílem projektu je přispět k tomu, aby co nejvíce rodičů četlo každý den svým dětem minimálně 20 minut denně. Dle webových stránek je cílem „podpora emocionálního (psychického, myšlenkového a morálního) zdraví dětí a mládeže.“ (<<http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/30/cele-cesko-cte-detem-sup-sup/o-projektu/>>, cit. 14. 3. 2010) Čtení pohádek a říkadel má na děti a jejich vývoj jedinečný vliv, dle <<http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/7/cele-cesko-cte-detem-sup-sup/>> (cit. 14. 3. 2010) pravidelné čtení dítěti:

- vytváří pevné pouto mezi rodičem a dítětem;
- podílí se na emočním rozvoji dítěte;
- učí morálním hodnotám, napomáhá při výchově;
- rozvíjí jazyk, paměť a představivost, učí myšlení;
- formuje čtecí návyky a podporuje získávání vědomostí po celý život;
- rozšiřuje znalosti, zlepšuje soustředění, usnadňuje učení;
- je tou nejlepší investicí do úspěšné budoucnosti dítěte.

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaká je situace v českých rodinách. Kolik rodičů (zákoných zástupců) svým dětem pravidelně čte alespoň dvacet minut denně nebo kolik rodičů si čte se svými dětmi společně alespoň dvacet minut denně. Dále je cílem zjistit vztah rodičů a jejich dětí k literatuře a k četbě, čtenářské návyky a dovednosti. Dále je cílem zjistit, jakým knihám dávají děti v určitých věkových kategoriích přednost. Výzkum by po dokončení mohl sloužit k větší osvětě rodičů, dětí, učitelů a dalších osob, protože pravidelné čtení je nesporně velmi důležitou činností a je třeba z dětí (i z rodičů a ostatních) vychovávat čtenáře s opravdovým zájmem o knihu.

Volba výzkumné strategie

Vycházím z teorie, že čtení je v životě dětí nepostradatelnou činností s množstvím pozitivních dopadů na osobnost jedince. Mým cílem je zjištění situace a potvrzení/vyvrácení stanovené hypotézy. Hlavní výzkumná otázka má za úkol zjistit procento rodičů, kteří svým dětem pravidelně čtou. Z těchto zmíněných důvodů jsem zvolila kvantitativní výzkum.

Teoretická hypotéza: Svým dětem čte minimálně dvacet minut denně méně než 50 % dotázaných rodičů (zákonných zástupců).

Pracovní hypotéza 1: Pravidelné a systematické čtení rozvíjí emocionální vývoj dítěte.

Pracovní hypotéza 2: Pravidelné a systematické čtení rozvíjí slovní zásobu.

Pracovní hypotéza 3: Pravidelné a systematické čtení rozvíjí rozumové schopnosti.

Pracovní hypotéza 4: Pravidelné a systematické čtení formuje čtecí návyky.

Konceptualizace:

Prac. hypotéza 1: Pravidelným a systematickým čtením se myslí čtení rodičů (nebo zákoných zástupců) dětem (nebo rodičů s dětmi) minimálně dvacet minut denně. Čtením se v tomto případě myslí čtení knih (pohádek, říkadel, bájí a jiných žánrů) určených pro dětské čtenáře (tedy ve věku 0-18 let).

Prac. hypotéza 2: Rozvíjením slovní zásoby se myslí rozšiřování a upevňování aktivního i pasivního slovníku. Tedy slov, která používáme běžně v mluvené či psané komunikaci, ale i těch, která používáme méně, ale jejich význam je nám znám.

Prac. hypotéza 3: Rozvojem rozumových schopností se myslí nabytí a osvojení si takových dovedností, vědomostí a návyků, které před četbou nabyté a osvojené nebyly.

Prac. hypotéza 4: Formováním čtecích návyků se myslí budování kladného a vstřícného vztahu k četbě, pocitu nepostradatelnosti pravidelného čtení a podpora vlastní iniciativy ve výběru vhodné literatury, času a místa ke čtení.

Operacionalizace:

Prac. hypotéza 1: Indikátor: dlouhodobé (standardizované) pozorování dětí, srovnání stavu před a po dokončení výzkumu. Standardizovaný rozhovor.

Prac. hypotéza 2: Indikátor: dlouhodobé (standardizované) pozorování dětí, srovnání stavu před a po dokončení výzkumu. Standardizovaný rozhovor.

Prac. hypotéza 3: Indikátor: dlouhodobé (standardizované) pozorování dětí, srovnání stavu před a po dokončení výzkumu. Standardizovaný rozhovor.

Prac. hypotéza 4: Indikátor: dlouhodobé (standardizované) pozorování dětí, srovnání stavu před a po dokončení výzkumu. Standardizovaný rozhovor.

Návrh metody sběru dat, výzkumné populace a vzorku:

Nejvhodnější metoda sběru dat: dotazník, standardizované pozorování, standardizovaný rozhovor.

Výzkumná populace: rodiče (zákonní zástupci) dětí ve věku 3-11 let - zobrazení na tuto skupinu.

Výzkumný vzorek: cca 100 rodin - prostý náhodný výběr.

Dotazník je časově méně náročný než rozhovor, lépe (snadněji a přehledněji) se díky němu zaznamenávají data. Pozorování není možné z praktických důvodů – nelze chodit do tolika rodin každý den, pozorovat všechny současně a přítomností pozorovatele by byla situace zkreslena. Nevýhodou je samozřejmě nejistota správnosti uvedených údajů, jelikož se dotázaní rodiče mohou pokusit „vypadat nebo působit lépe“.

7. Pokuste se odhadnout, kolik času průměrně strávíte Vy čtením knížky svému dítěti (svým dětem)?

- a) svému dítěti nečtu vůbec
- b) svému dítěti čtu max. 30 minut za týden
- c) svému dítěti čtu 31-89 minut za týden
- d) svému dítěti čtu 90-119 minut za týden
- e) svému dítěti čtu 120-139 minut týdně
- f) svému dítěti čtu 140-180 minut týdně
- g) svému dítěti čtu více jak 180 minut (3 hodiny) týdně

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě
a)				
b)				
c)				
d)				
e)				
f)				
g)				

8. Kolik dní v týdnu průměrně čtete Vašemu dítěti (Vašim dětem) za týden?

- a) mému dítěti nečtu vůbec
- b) mému dítěti čtu max. 1 den v týdnu
- c) mému dítěti čtu max. 3 dny v týdnu
- d) mému dítěti čtu max. 5 dní v týdnu
- e) mému dítěti čtu max. 6 dní v týdnu
- f) mému dítěti čtu většinou každý den v týdnu
- g) mému dítěti čtu pravidelně každý den v týdnu

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě
a)				
b)				
c)				
d)				
e)				
f)				
g)				

9. Koupil/a jste v posledních 6 měsících svému potomku knížku?

ano

ne

10. Vyberte max. tři nejčastější důvody, proč jste koupil/a svému potomku knížku.

- a) knížku jsem nikdy nekoupil/a
- b) k narozeninám
- c) k Vánocům
- g) knížka se mi líbila
- h) knížka byla za výhodnou cenu
- i) knížka byla od známého autora
- j) knížka byla o něčem, co se mému dítěti líbí (o co se zajímá)
- k) knížka mi byla doporučena (kým)
- d) za vysvědčení
- e) jen pro radost dítěte
- f) ke svátku
- l) o knížce jsem slyšel/a nebo četl/a pozitivní kritiku
- m) jiný důvod (jaký)
- n) jiný důvod (jaký)
- o) jiný důvod (jaký)

Zamyšlení se nad možnými praktickými a etickými problémy při výzkumu

Prvotním problémem je získat dostatečný počet respondentů, vyplňování dotazníků je pro mnoho lidí obtěžující. Velmi podstatným problémem je časová náročnost - distribuce dotazníků, sběr, vyhodnocení dotazníků, pozorování v rodinách, rozhovory v rodinách/ s rodiči (zákonými zástupci), vyhodnocení. Dalším problémem je určitě „efekt sociálně žádoucí odpovědi“ - rodiče ve snaze vypadat lépe, neodpoví pravdivě na všechny otázky. Problém může být i na straně samotného tazatele a pozorovatele - např. špatná formulace otázek, určité zkreslení při pozorování a rozhovorech, přítomnost jiné chyby.

Seznam relevantní literatury:

- [1] BLATNÝ, L.; FABIÁNKOVÁ, B. *Prvopočáteční čtení a psaní*. 1. vyd, Brno: rektorát Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, 1981. 102 s. Bez ISBN.
- [2] EMMERLINGOVÁ, S. *Když dětem nejde čtení: čtení slov se shluky souhlásek 3*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 83 s. ISBN 978-80-7367-245-4.
- [3] EMMERLINGOVÁ, S. *Když dětem nejde čtení: čtení slov s uzavřenou slabikou 2*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 78 s. ISBN 80-7367-179-4.
- [4] EMMERLINGOVÁ, S. *Když dětem nejde čtení: čtení slov s otevřenou slabikou 1*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 79 s. ISBN 80-7178-325-0.
- [5] FABIÁNKOVÁ, B.; HAVEL, J.; NOVOTNÁ, M. *Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy*. Bez č. vyd. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85931-64-8.
- [6] GRECMANOVÁ, H. Faktory rozvoje lidského jedince. In *Obecná pedagogika I*. GRECMANOVÁ, H.; HOLOUŠOVÁ, D.; URBANOVSKÁ E. 1. vyd. Olomouc: HANEX, Bez roku vydání [2003]. s. 40-49.
- [7] HRUBÍN, F. *Špalíček veršů a pohádek*. Ilustrace J. Trnka. 9. vyd.. Praha: Albatros, 2008. 292 s. ISBN 978-80-00-02190-4.
- [8] MARTINCOVÁ, J.; TAUTOVÁ, V. a kol. *Říkačky pro chytré hlavičky*. Ilustrace P. Kubáčková. 1. vyd. Brno: Babyonline, s.r.o., 2008. 92 s. + Příloha Pexesové karty – 11 listů a sešit Kreslení dle předlohy. ISBN 978-80-904216-0-8.
- [9] ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I.; HOLÁSKOVÁ, K. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Dotisk 2. nezm. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.
- [10] TOMAN, J.; MARŠÍKOVÁ, J. *Čtení pro radost*. Ilustrace E. Šedivá; T. Janssonová; J. Lada; O. Sekora; J. Šalamoun. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1993. 184 s. ISBN 80-7168-077-X.
- [11] TOMAN, J. *Didaktika čtení a primární literární výchovy*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 116 s. ISBN 978-80-7394-038-6.
- [12] TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. 1. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 1992. 98 s. ISBN 80-7040-055-2.
- [13] VYŠTEJN, J. *Dítě a jeho řeč*. Ilustrace J. Kahoun. Fotografie Z. Zůna; J. Mottl. 1. vyd. Beroun: Baroko & Fox, 1995. 62 s. ISBN 80-85642-25-5.

Zdroje dostupné z WWW:

Celé Česko čte dětem. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.celeceskoctedetem.cz/>>

Použité zdroje:

- [1] Celé Česko čte dětem [online]. [cit. 25.05.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mzk.cz/region/biblioterapie/katrusakova_cele_cesko_cte_detem.pdf>
- [2] Celé Česko čte dětem [online]. [cit. 14.03.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/30/cele-cesko-cte-detem-sup-sup-/o-projektu/>>.
- [3] Celé Česko čte dětem [online]. [cit. 14.03.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/7/cele-cesko-cte-detem-sup-sup-/>>